

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Sosyal Uyum ve Sosyal İçerme Kanunu Teklifim gerekçesiyle birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını saygılarımla arz ederim.

Dr. M. Sezgin Tanrikulu
İstanbul Milletvekili

GENEL GEREKÇE

İLKESEL YAKLAŞIM

Eşitlik, temel haktır. Tüm insanlar, kendi potansiyellerini anlama, duyurma, geliştirme ve gerçekleştirme adına hayatın bütün alanlarına tam katılım hakkına sahiptirler. Çeşitlilik ve kapsayıcılık, demokratik toplumu güçlü ve uyumlu kılar.

Eşit istihdam olanakları dâhil etkin yurttaşlık için her türlü elverişli bağlamın yaratılması, çoğulcu demokratik yönetişimin birincil amacıdır. Ancak sosyal içermeye ve ekonomik kapsayıcılığa dayalı bir kalkınma modeli sürdürülebilir ve ancak böylesi bir kalkınma tüm toplum kesimlerinin yararınadır. Sosyal içirme, bu amaçla yürürlüğe konulan disiplinler arası, çok aktörlü ve çok boyutlu matrisi tanımlayan, makro ve mikro düzeylerde müdahaleler öneren politikalar çerçevesini tanımlar.

Ekonomik varlıkların paylaşımındaki eşitsizliklerin yanında, belirli kesimlerden bireylerin maruz kaldığı ve kökleri derine inen dezavantajlar, "ötekiler" ile ilgili yerleşik tutumlar, yani "fiili durum", "kanun önünde eşitlik" ilkesinin tek başına herkese fiili eşit olanak tanınmasını, yaratmasını ve ayrımcılık ya da yoksulluk ile mücadelenin başarılmasını engeller.

Ten rengi ya da etnik köken, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, yaş, engellilik, sağlık durumu gibi toplumsal kimlikler temelinde canlılığını koruyan eşitsizlikler, bir nesilden diğerine aktarılan mahrumiyet, yoksulluk ve toplumsal dışlanma döngüleri yaratır.

Kimlik temelinde dışlanan insanlar, "sadece yoksul" değil, "daha yoksul", "daha yoksun" ve her tür ihlale karşı "daha savunmasız" durumdadırlar. Sadece ekonomik düzeyde değil, "kim oldukları" temelinde de dezavantajlı konuma itilirler. Kalkınmanın ve sosyal refah paylaşımının dışında bırakılırlar. Bu eşitsizlikler kamusal ve özel hayatın pek çok yönünde ortaya çıkar: eğitim, istihdam, barınma, sağlık ve bakım olanakları, kamu sektörü veya özel sektör tarafından sunulan mallara ve hizmetlere erişim gibi.

Sosyal dışlanma, kişileri özgür iradeleri ile tercihte bulunmaktan, olanakları kullanmaktan, marjinalleştirilmekten sakınmaktan, haklarını talep ve elde etmekten mahrum bırakır. Ayrımcılık ve sosyal dışlanma kamu kuruluşlarında, bütçe ve politikalarda, adalet sistemi içinde, eğitimde, sağlık alanında ve hatta ailede veya dışlanmış grubun kendi içinde vuku bulur.

Sosyal dışlanma, yoksulluğu, güvensizliği, çatışmayı ve şiddeti besler. Eğer etkin şekilde mücadele edilmek isteniyorsa, problem, nedenleri, tarafları ve sonuçları ile birlikte kabul edilmeli, tanınmalı, anlaşılmalıdır. Hükümetler, siyasi partiler, uluslararası kuruluşlar, sivil toplum, özel sektör, akademi ve medya, mümkün olduğu kadar işbirliği içinde, sosyal içirme stratejileri geliştirmelidir.

Sosyal dışlanmanın üstesinden gelecek ve içermeyi teşvik edecek stratejik hedefler dört geniş ilkenin somutlaşmasına yönelir:

• Sosyal dışlanma durumundakilerin insan haklarının her bakımdan ve tam anlamıyla tanınması

- Tüm paydaşların kolektif ve bireysel sorumlulukları paylaştığı bütünsel katılım
- Sosyal uyumun kamu yararının vurgulanarak marjinalleştirilmesinin yok edilmesi,
- Somut politikaların taahhüt altına alınması ve mücadelenin kurumsallaştırılması

SOSYAL DIŞLAMA

"Sosyal dışlama" karmaşık ve çok katmanlı bir dinamiktir. Sadece maddi zenginlik ve refah eksikliği ile değil, aynı zamanda sembolik dışlama, sosyal-politik mahrumiyet ve ana toplumsal kurumlara yetersiz katılım ile ilişkilidir. Sosyal dışlama, birey ile toplum arasındaki ilişkinin kalitesine vurgu yapar.

Toplumsal süreçler açısından sosyal dışlama, belirli bireylerin ve kesimlerin toplumun sınırlarına itilmesini, demokratik yönetimden uzaklaştırılmasını, temel yetkinliklerinin gelişmesinin ve hayat boyu öğrenme olanaklarının engellenmesini ve ayrımcılıkla sonuçlanan diğer dinamikleri ifade eder. Bu dinamikler kişileri iş aramaktan, iş bulmaktan, mesleki gelişimden, gelir ve eğitim olanaklarından, toplumsal ve topluluksal yapılardan, ağlardan ve etkinliklerden uzaklaştırır. İktidar ve karar alma yapılarına son derece düşük düzeydeki erişimleri, kendilerini güçsüz, kendi gündelik hayatlarını etkileyen kararları dahi kontrol edemez durumda bulmalarına, hissetmelerine neden olur.

Kısacası sosyal dışlama, belirli toplumsal kesimlerde kitlesel biçimde sosyal, politik ve ekonomik savunmasızlık yaratılması sonucunda, bu toplumsal kesimlerin yetkisizleştirilmesine, ilişkisizleştirilmesine ve bunun sonucunda toplumsal dokunun parçalanmasına, toplumsal bağların zayıflamasına kaynaklık eder.

Toplum ve Devlet, dezavantajlı ve savunmasız toplulukların içine kısırıldığı bu kısır döngünün üstesinden yasalar, politikalar ve kurumsal uygulamalarla gelmek zorundadır. Özellikle de istihdam piyasasına, barınmaya, eğitime, adalete erişime ve sağlığa odaklanılmalıdır.

Sosyal dışlamanın üstesinden gelmek için, kişilerin dışlama pratiklerine maruz bırakıldığı süreçleri ve işleyişi anlamak önemlidir. Kişiler, toplumdaki güçlü ve egemen kesimlerin tutumlarını ve değerlerini yansıtan, destekleyen ve yeniden üreten yasalar, kurumlar, politikalar ve gelenekler tarafından dışlanırlar.

Sosyal dışlama bazı durumlarda açık ve kasıtlıdır. Böylesi durumlarda devlet kurumları mevzuatta, politikalarda ve programlarda kasten ayrımcılık yapar. Bununla birlikte, birçok durumda, kamu kuruluşları dışlamayı resmi olmayan şekillerde idame ettirir. Toplumdaki güç ilişkilerini, yaygın ve egemen önyargıları yansıtan kamu sektörü çalışanları da bu türden ayrımcılık temellerinin -daha da- kurumsallaştırılmasına hizmet ederler.

Dışlama, sıklıkla, göze çarpmadan, gizli veya doğrudan kasıt gözlenmeden gerçekleşir. Örneğin engellilerin hizmetlerden ve siyasi katılımdan dışlanmaları, onların ihtiyaçlarına yönelik farkındalık ya da sorumluluk noksanlığı veya toplumsal tutumlar nedeniyle işler. Kimi gruplar dil bariyerine takılır, eşcinseller ve translar daha çocukluktan dışlanma döngüsüne girer, ve benzeri... Ayrıca, güçsüzlük veya savunmasızlık hissi kişileri özgüvenden ve dışlanma ile mücadele etme becerisinden yoksun bırakır.

Sosyal dışlama dünyanın her yerinde yaşanan çatışmaların ve güvensizlik ortamının esas nedenlerindedir. Dezavantajlardan muzdarip olan, haklar ve özgürlükler bakımından eşitsiz konumda bulunan, siyasi süreçlerde varlıkları ve katılımları inkar edilen, reddedilen ve marjinalize edilen grupların üyeleri bir araya gelebilir. İlk adım barışçıl gösteriler, grevler, boykotlar olabilir; ancak dışlanmanın sürmesi sonucunda toplumsal hareketlenmelere fiziki şiddet boyutu eklenebilir.

Sosyal dışlama mafya ve çete şiddeti halinde de güvenlik zafiyeti yaratır. Toplumlarından yabancılaştırılan, iş olanaklarından ve karar alma süreçlerinden dışlanan gruplar şiddet ve suç zincirine sıklıkla mağdur veya -kendilerini güçlü kılacakları ortamlarda- fail olarak katılabilirler. Bu durum ayrıca, yaşadıkları yer temelinde kişilerin daha da dışlandığı kentsel bölgeler ortaya çıkartır.

SOSYAL UYUM

Avrupa Konseyi tanımına göre "sosyal uyum" kavramı, tüm yurttaşların, ayrımcılığa maruz kalmaksızın ve eşit dayanaklardan yararlanarak, sosyal ve ekonomik haklara erişimlerini sağlayan değerleri ve ilkeleri kapsar. "Sosyal uyum", herhangi bir tür ayrımcılığa, eşitsizliğe, marjinalleştirmeye ve dışlamaya kolektif biçimde dikkat edilmesi, özen gösterilmesi, üst düzey farkındalık oluşturulması şartını sürekli anımsatan bir bayrak direği gibidir.

Politikalar bakımından ise, "sosyal uyum" her bir yurttaşın, bireyin, toplumda eşit katılımını ve temsiliyetini güvence altına almaya dönük her tür eylemi ifade eder.

Tüm paydaşların sosyal uyumu korumak ve desteklemek için atmaları ve sürdürmeleri gereken adımlar arasında şunlar birincil önemdedir:

- Sosyal içermeyi teşvik eden yasaları, düzenlemeleri ve politika çerçevelerini oluşturmak
- Sosyal dışlamaya maruz bırakılan toplumsal kesimlerin, diğer toplumsal kesimler kadar kamu harcamalarından yararlanmalarını sağlamak
- Dışlanmış grupların ekonomik olanaklarını ve hizmetlere erişimini güçlendirmek
- Dışlanmış grupların toplumdaki siyasi temsilini, örgütlenme ve harekete geçme (mobilizasyon) kapasitelerini desteklemek
- Yurttaşların temel insan haklarına ilişkin hesap verebilirliği artırmak
- Önyargılar ile mücadele ederek toplum genelinde tavır ve tutum değişikliği yaratmak

Hükümetler, siyasi partiler, adalet sistemi, özel sektör, sivil toplum, akademi ve medya, yukarıdaki alanların niteliğindeki herhangi bir yetersizliğin ya da boşluğun, sosyal uyumun aleyhine çalıştığını anlamalıdır.

Avrupa Konseyi Sosyal Uyum Strateji Belgesi, taraf Devletler'e, sosyal uyumu sağlama çalışmalarında kullanabilecekleri faydalı bir politika çerçevesi sağlamıştır. Taraf Devletler:

- Uygun prosedürler aracılığıyla, yurttaşların haklarını talep ve elde etmelerine olanak sağlayacaklar; sosyal ve ekonomik hakları kullanılabilir ve etkili kılacaklardır.
- Marjinalleştirmeyi engelleyerek, bazı toplum kesimlerinin refahtan pay alırken, ötekilerin damgalanmasını ve sınırlara hapsedilmesini engelleyeceklerdir.
- Yoksulluğa ve sosyal dışlanmaya karşı mücadelede yeni bilişim teknolojilerinden ve uygun diğer destek yapılarından yararlanacaklar; bu araçları en hassas toplumsal kesimler için erişilebilir, etkili ve verimli kılacaklardır.
- Özellikle en hassas toplumsal kesimlere yönelen ekonomi politikaları ve uygun destek tedbirleri yolu ile işsizlik oranlarını azaltacak ve istihdama erişimi teşvik edeceklerdir.
- Kamu hizmetlerinin kalitesini artıracak; tüm yurttaşların bu hizmetlere fiili ve eşit erişimini garanti altına alacaklardır.
- İnsan haklarına dayalı sosyal koruma anlayışının gözden geçirildiği ve geleneksel yaklaşımlara geri dönülme baskısının güçlendiği şartlarda, yeterli ve kapsayıcı sosyal koruma düzeylerini koruyacak ve bu düzeyleri sürdürecektir.
- Tüm toplumsal kesimlerden yaşlı kişilerin ihtiyaçlarına, uygun emeklilik sistemleri ve kuşaklar arası dayanışmanın kurumsallaştırılması yolu ile yanıt vereceklerdir.
- Toplumdaki sosyal dayanışma ve karşılıklı sorumluluk hissiyatını canlı tutacaklardır.
- Aile ve aile hayatı modellerindeki değişimlere, örneğin çalışma ve özel hayatın kesiştiği noktalarda, uzlaşma ve uyum sağlama yolu ile yanıtlar sağlayacaklardır.

- Savunmasız/hassas/dezavantajlı kimliklerden çocukların ve gençlerin korunmaları ve toplumsal hayata etkin biçimde katılmaları için politikalar geliştireceklerdir.
- Toplumun savunmasız ve/veya özel ihtiyaç sahibi kesimlerinin entegrasyonu, eşit yurttaş ve insan haklarına erişmeleri için gereken tüm koşulları yaratacaklardır.
- Hoşgörüsüzlük ve ayrımcılığın her türü ile mücadeleyi devamlı kılacaklardır.
- Kültürel ve etnik çeşitliliği, toplumun güçlü yanı olarak tanıyacaklardır.

Sosyal uyum kavramı ve politikaları çerçevesinde vurgulanan farklı noktalar, kapsanan unsurların kompleks yapısını göstermektedir. Gerçekten de, sosyal uyum çoğulcu ve katılımcı demokrasinin kaynağıdır. Çeşitlilik içindeki toplum yapısının farklı aktörlerinin ve farklı kuruluşlarının sosyal uyuma dair çabalarının birbirini mantıksal bir bütünlük içinde tamamlaması gerekir. Sosyal uyum ancak o halde, bireysel ve toplumsal yetkinliklerin, toplumsal kesimlerce ve örgütlerce tam olarak ifade edilmesine elverişli zemin yaratabilir. Sosyal uyum, insan kaynağının ihmal edilmesi ya da boşa harcanması riskini düşürmek üzere, her tür marjinalleştirme ve dışlamadan kaçınmayı başarmalıdır. Sonuçta, farklı kimliklerin varlığının kabulü ve kendilerini dile getirme haklarının teslim edilmesi, her tür fanatizme karşı güçlü koruma önlemleri de oluşturur.

SOSYAL İÇERME

İnsan haklarına dayalı bir perspektiften, "sosyal içerme", bir insanın toplumsal kimliğinin ve hukuki kişiliğinin tam olarak tanınması, bireyin toplum içinde kendini tam olarak gerçekleştirebilmesi, kişinin sosyal, özel ve kamusal yapılar içinde kabul edilmesi ve tanınması; eğitime, kültüre, istihdama ve sivil alana dayalı katılım kanalları üzerinden toplum içindeki ilişkiler ağına entegre edilmesi anlamına gelir.

Sosyal içermenin dezavantajlı arka planlardan gelen ve riskli koşullarda yaşayan insanlar için üst düzey bir önemi vardır. Onlar için sosyal içerme, toplumun eşit üyeleri olarak kendi insan haklarını elde etmeleri önündeki çok çeşitli engelleri kaldıracak yasama, politika yapma ve karar alma faaliyetleridir.

Sosyal içerme, yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altındakilere olanaklar yaratan ve ekonomik, sosyal ve kültürel hayata tam katılımları için gereken kaynakları sunan ve yaşadıkları toplumda "normal" kabul edilen hayat standartlarını ve esenliği temin eden süreçleri tanımlar.

Böylece sosyal içerme "etkin yurttaşlığı" hedefler. Etkin yurttaşlık, tüm yurttaşların, özellikle de en dezavantajlıların, sosyal ve politik hayata tam katılımı anlamına gelir. Politik hayata tam katılım, insanların kendi hayatlarını ve temel insan haklarına erişimlerini etkileyen karar alma organlarında söz ve yetki sahibi olmalarını güvence altına alır.

SOSYAL İÇERME İÇİN ÖNCELİKLİ YASAMA VE POLİTİKA ALANLARI

Marjinalleştirme ve sosyal dışlama ile mücadele, genel bir strateji altında çeşitli alt-stratejilerin ve politikaların seferber edilmesini ve koordinasyonunu taahhüt altına alacak kurumlardan oluşan çok taraflı bir teşkilat yapısı, buna öncelik veren siyasi irade, yasal zemin ve bütçe gerektirir. Kamuoyu oluşturulmalı, sürekli destek sağlanmalıdır. İster ekonomik veya toplumsal nitelikte olsunlar, toplumdaki eşitsizlikleri kabul ve analiz etmeden sosyal dışlama ile mücadele edilemez. Hükümet politikaları sosyal dışlamayı hafifletebileceği gibi, tam tersine alevlendirebilir de.

Sosyal içerme için öncelikli yasama ve politika alanları şu başlıklarda ele alınabilir:

1. Toplumsal kimliğin tüm çeşitliliği içinde tanınması
2. Kültürel ifadenin ve medya görünülüğünün desteklenmesi

3. Hukuki kişiliğinin tanınması
4. Ayrımcılığın yasaklanması ve ayrımcılıkla mücadele
5. Şiddetten ve nefret suçlarından koruma
6. Damgalanmadan ve nefret söyleminden koruma
7. Kişisel verilerin korunması
8. Bilgiye ve iletişim mekanizmalarına erişim
9. Adalet erişimi ve hukuki güvenliğin sağlanması
10. Şikâyet mekanizmalarına erişim
11. Hesap verebilirliğin güvenceye alınması ve cezasızlık ile mücadele
12. Sağlık hizmetlerine erişim, kapsayıcı sağlık müfredatı
13. Barınma hakkının korunması, kapsayıcı şehir planlama
14. İşgücüne katılıma açık teşvik
15. Sosyal güvenlik ve sosyal koruma
16. Karar alma süreçlerine etkin katılıma ve siyasi temsile açık teşvik
17. Eğitim ve öğretim hizmetlerine erişim, kapsayıcı müfredat
18. Aile içi şiddet ile mücadele, aile içi dayanışmanın desteklenmesi
19. Çocukların ve gençlerin dışlanma döngüsü riskine karşı korunması

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Bu maddede Kanunun amacı düzenlenmekte olup, Kanunun amacı sosyal uyum, sosyal dışlanma ile mücadele ve sosyal içermeye yönelik kamu politikalarının çoğulcu ve katılımcı süreçlerde belirlenmesi, izlenmesi ve değerlendirilmesine ilişkin kurumsal ve işlevsel mekanizmaların oluşturulması olarak belirlenmektedir.

MADDE 2- Tanımlar maddesidir. Bu çerçevede sosyal dışlanma, sosyal içirme, sosyal uyum, damgalanma, ayrımcılık, dezavantajlı ve hassas gruplar ile marjinalleştirme tanımlanmaktadır. Ancak tanımlama içerik sınırlama olarak düzenlenmemiş olup alanın gelişimi içinde tan

MADDE 3- Bu maddede sosyal içirme ilkeleri düzenlenmektedir. Bu ilkelere tüketici bir yaklaşımla belirlenmemekte, gelişmelere koşut yeni ilkelerin benimsenmesine imkân bulunmaktadır.

MADDE 4- Bu madde ile sosyal içirme politika alanları belirtilmektedir.

MADDE 5- Bu maddede sosyal içirme programının içeriği, hazırlık ve kabul edilme süreçleri ile siyasal denetimine ilişkin hususlar düzenlenmektedir.

MADDE 6- Bu madde ile Sosyal İçerme Kurulunun oluşturulması, üye yapısı, giderlerinin karşılanması, çalışma usul ve esaslarının yönetmelikle belirlenmesine ilişkin hususlar düzenlenmektedir.

MADDE 7- Bu madde ile Sosyal İçerme Kurumunun kuruluş ve görevleri düzenlenmektedir.

MADDE 8- Bu madde ile Sosyal İçerme Kurumunun örgütü düzenlenmektedir. Ana hizmet birimleri olarak Sosyal İçerme Programı Dairesi Başkanlığı, Sosyal İçerme İl Kurulları Dairesi Başkanlığı, Hükümet Dışı Kuruluşlarla İşbirliği ve Uluslararası İlişkiler Dairesi Başkanlığı, Araştırma ve Tanıtım Dairesi Başkanlığı danışma birimi olarak Hukuk Müşavirliği, yardımcı hizmet birimi olarak ise İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı örgütlenmiştir.

MADDE 9- Bu madde ile Sosyal İçerme İl Kurulları düzenlenmektedir. Sosyal İçerme Kurulunun üye yapısındaki çoğulcu yapı esas alınmaktadır.

MADDE 10- Bu madde ile kamu kurum ve kuruluşlarına işbirliği ve koordinasyon sorumluluğu verilmektedir. Bu çerçevede kamu kurum ve kuruluşları; sosyal dışlanma ile mücadele ve sosyal içirme ile ilgili konularda kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler ve konu ile ilgili sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve uluslararası kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamaktan sorumlu tutulmaktadır.

MADDE 11- Bu madde ile Sosyal İçerme Kurumu personelinin atanmasına ilişkin hususlar düzenlenmektedir. Genel uygulamaya paralel olarak Sosyal İçerme Kurumu Başkanının müşterek kararnameyle, diğer memurların ise Başbakan veya yetkilendirdiği Başbakan yardımcısı tarafından atanması öngörülmektedir.

MADDE 12- Bu madde ile Sosyal İçerme Kurumuna kadro ihdas edilmektedir. Ayrıca, kadroların tespiti, ihdası, kullanımı ve iptali ile kadrolara ilişkin diğer hususlar 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre düzenlenmesi hususu düzenlenmektedir.

MADDE 13- Sosyal İçerme Kurumunda istihdam edilecek sosyal içerme uzman yardımcılarının mesleğe alınma, uzmanlığa atanma koşulları düzenlenmektedir.

MADDE 14- Bu madde ile Sosyal İçerme Kurumunun görevleri ile ilgili olarak ulusal ve uluslararası bilimsel araştırma, etüt, film ve proje gibi işleri, üniversite öğretim elemanları ile yerli ve yabancı gerçek ve tüzel kişilere sözleşme ile yaptırabilmesine ve ayrıca üniversiteler veya uzman kurum ve kuruluşlardan danışmanlık hizmeti satın alabilmesi öngörülmektedir.

MADDE 15 – Bu madde ile Sosyal İçerme Kurumunun Başbakanlığa bağlı olması nedeniyle Sosyal İçerme Kurumu Başkanı, Başbakanlık genel müdürleri, sosyal içerme uzman yardımcıları ve sosyal içerme uzmanları ise Başbakanlık uzman yardımcıları ve Başbakanlık uzmanları ile özlük hakları bakımından emsal tutulmaktadır.

MADDE 16- Sosyal İçerme Kurumunun genel bütçeli bir kamu idaresi olması nedeniyle 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (I) sayılı cetvele eklenmesi öngörülmektedir.

GEÇİCİ MADDE 1- Kuruluş sürecinde kamu kurum ve kuruluşlarında görevli personelden, mesleğe özel yarışma sınavı ile girilen ve belirli süreli meslek içi eğitimden sonra özel bir yeterlik sınavı sonucu uzman kadrolarına atanmış olanların, kendilerinin isteği ve kurumlarının muvafakati alınmak suretiyle bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde sosyal içerme uzmanı olarak atanabilmesi öngörülmektedir.

MADDE 17- Yürürlük maddesidir.

MADDE 18- Yürütme maddesidir.

SOSYAL UYUM VE SOSYAL İÇERME KANUNU TEKLİFİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı; sosyal uyum, sosyal dışlanma ile mücadele ve sosyal içermeye yönelik kamu politikalarının çoğulcu ve katılımcı süreçlerde belirlenmesi, izlenmesi ve değerlendirilmesine ilişkin kurumsal ve işlevsel mekanizmaların oluşturulmasını sağlamaktır.

Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Kanunda yer alan;

a) Sosyal dışlanma: Belirli bireylerin ve kesimlerin toplumun sınırlarına itilmesini, demokratik yönetimden uzaklaştırılmasını, temel yetkinliklerinin gelişmesinin ve hayat boyu öğrenme olanaklarının engellenmesini ve ayrımcılıkla sonuçlanan diğer dinamikleri doğuran süreçleri,

b) Sosyal içirme: Yoksulluk ve sosyal dışlanma riskine maruz kalan birey ve topluluklara olanaklar yaratan ve ekonomik, sosyal ve kültürel hayata tam katılımları için gereken kaynakları sunan ve yaşadıkları toplumda normal kabul edilen hayat standartlarını ve esenliği temin eden süreçleri,

c) Sosyal uyum: Her bir yurttaşın, bireyin, topluluğun; topluma eşit katılımının ve temsiliyetinin güvence altına alındığı durumu,

ç) Damgalama: Belirli özelliklere sahip birey, yurttaş veya toplulukları sözlü, yazılı ve diğer ifade biçimleriyle işaretleme, etiketleme yollarıyla değersizleştiren, haklarındaki önyargıları ve basmakalıp görüşleri yayan, teşvik eden, normalleştiren ve meşrulaştıran her türlü olumsuz söylem, eylem, yasa, politika ve prosedürü,

d) Ayrımcılık: Birey, yurttaş veya toplulukların hak ve özgürlüklerden yararlanmasını veya dezavantajlı bir konuma sokulmasını ulusal köken, göçmenlik, etnisite, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, cinsiyet ifadesi, engellilik, din, mezhep, sağlık statüsü, medeni durum, siyasi görüş ve benzeri temellere dayanarak engelleme veya zorlaştırmaya yol açan her türlü doğrudan veya dolaylı davranış, uygulama, işlem ve düzenlemeyi,

e) Dezavantajlı ve hassas gruplar: Ayrımcılığa yol açan temeller ve sosyal dışlanmaya bağlı toplumsal eşitsizlikler nedeniyle hak ve özgürlüklerini kullanmalarının ve mallara, hizmetlere veya kaynaklara erişmelerinin önünde dezavantajlar ve engeller olan grupları,

f) Marjinalleştirme: Birey, yurttaş veya toplulukların toplumun sınırlarına itilmesini, değersizleştirilmesini, sosyal problemlerin kaynağı olarak gösterilmesini, sosyal ve kamusal yapılardan ilişkisizleştirilmesini ve böylesi süreçleri teşvik eden, normalleştiren, meşrulaştıran her türlü söylem, eylem, politika, yasa ve prosedürü

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Sosyal İçerme İlkeleri ve Politika Alanları

Sosyal İçerme İlkeleri

MADDE 3- (1) Sosyal İçerme İlkeleri şunlardır:

a) Sosyal dışlanma durumundaki insanların insan hakları her bakımdan ve tam anlamıyla tanınır.

- b) Tüm paydaşların kolektif ve bireysel sorumlulukları paylaştığı bütünsel katılım esastır.
- c) Sosyal uyum kamu yararadır ve marjinalleştirme söylemi ve müdahaleleriyle mücadele edilmelidir.
- ç) Somut politikalar taahhüt altına alınmalı ve mücadele kurumsallaştırılmalıdır.
- d) Uygun prosedürler aracılığıyla yurttaşların haklarını talep ve elde etmelerine olanak sağlanır; sosyal ve ekonomik haklar kullanılabilir ve etkili kılınmalıdır.
- e) Marjinalleştirmeyi engelleyerek bazı toplum kesimlerinin refahtan pay alırken ötekilerin damgalanmasını ve sınırlara hapsedilmesi engellenmelidir.
- f) Yoksulluğa ve sosyal dışlanmaya karşı mücadelede yeni bilişim teknolojilerinden ve uygun diğer destek yapılarından yararlanır; bu araçlar en hassas toplumsal kesimler için erişilebilir, etkili ve verimli kılınmalıdır.
- g) Özellikle en hassas toplumsal kesimlere yönelik ekonomi politikaları ve uygun destek tedbirleri yolu ile işsizlik oranlarını azaltılmalı ve istihdama erişimleri teşvik edilmelidir.
- ğ) Kamu hizmetlerinin niteliği artırılmalı; tüm yurttaşların bu hizmetlere fiili ve eşit erişimi garanti altına alınmalıdır.
- h) İnsan haklarına dayalı olarak yeterli ve kapsayıcı sosyal koruma düzeyleri sağlanır ve bu düzeyler geliştirilebilir biçimde güvence altına alınır.
- ı) Tüm toplumsal kesimlerden yaşlı kişilerin ihtiyaçları, uygun emeklilik sistemleri ve kuşaklar arası dayanışmanın kurumsallaştırılması yolu ile karşılanır.
- i) Toplumdaki sosyal dayanışma ve karşılıklı sorumluluk hissiyatı canlı tutulmalıdır.
- j) Aile ve aile hayatı modellerindeki değişimlere, örneğin çalışma ve özel hayatın kesiştiği noktalarda, uzlaşma ve uyum sağlama yolu ile yanıtlar sağlanmalıdır.
- k) Hassas ve dezavantajlı kimliklerden çocukların ve gençlerin korunmaları ve toplumsal hayata etkin biçimde katılmaları için yeterli düzeyde önlemler alınır.
- l) Toplumun hassas, dezavantajlı ve/veya özel ihtiyaç sahibi kesimlerinin yaşama entegrasyonu ile eşit yurttaş ve insan haklarına erişmeleri için gereken tüm koşullar sağlanmalıdır.
- m) Hoşgörüsüzlük ve ayrımcılığın her türü ile mücadele devamlı kılınmalıdır.
- n) Kültürel, etnik ve diğer tüm toplumsal çeşitlilik, toplumun güçlü yanı olarak tanınır.

Sosyal İçerme Politika Alanları

MADDE 4- (1) Sosyal İçerme Politika Alanları şunlardır:

- Toplumsal-kültürel kimliklerin tüm çeşitliliği içinde tanınması
- Kültürel ifadenin ve medya görünürlüğünün desteklenmesi
- Hukuki kişiliğin tanınması
- Ayrımcılığın yasaklanması ve ayrımcılıkla mücadele
- Şiddetten ve nefret suçlarından koruma
- Damgalanmadan ve nefret söyleminden koruma
- Kişisel verilerin korunması
- Bilgiye ve iletişim mekanizmalarına erişim
- Adalete erişim ve hukuki güvenliğin sağlanması
- Şikâyet mekanizmalarına erişim
- Hesap verebilirliğin güvenceye alınması ve cezasızlık ile mücadele
- Sağlık hizmetlerine erişim, kapsayıcı sağlık müfredatı
- Barınma hakkının korunması, kapsayıcı şehir planlama
- İşgücüne katılım ve istihdam edilme
- Sosyal güvenlik ve sosyal koruma
- Karar alma süreçlerine etkin katılıma ve siyasi temsile açık teşvik

- n) Eğitim ve öğretim hizmetlerine erişim, kapsayıcı müfredat
- o) Aile içi şiddet ile mücadele, aile içi dayanışmanın desteklenmesi
- ö) Çocukların ve gençlerin dışlanma döngüsü riskine karşı korunması

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sosyal İçerme Programı ve Sosyal İçerme Kurulu

Sosyal İçerme Programı

MADDE 5- (1) Beş yıl süreyi kapsayacak Sosyal İçerme Programında sosyal içerme ilkeleri doğrultusunda öncelikli sosyal içerme politika alanlarında sosyal uyumun sağlanmasına ve sosyal dışlanma ile mücadeleye yönelik hizmet ve destekler ile sorumlu kurum ve kuruluşlar belirlenir.

(2) Sosyal İçerme Programının hazırlıkları Sosyal İçerme Kurulunun sosyal içerme ilkeleri doğrultusunda öncelikli sosyal içerme politika alanlarını ve mevzuat hükümlerine göre sorumlu ve işbirliği yapacak kurumları belirlemesiyle başlar. Program hazırlık çalışmalarında Sosyal İçerme Kurulu ve sorumlu kurumlar Türkiye İnsan Hakları Kurumu ve Kamu Denetçiliği Kurumu raporlarında yer alan tespit ve önerileri dikkate almakla yükümlüdür.

(3) Her kurum ikinci fıkra kapsamında politika belgelerinin oluşturulmasına yönelik çalışmalarını, görev alanlarında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ile eşgüdüm içinde yürütür. Kurumların politika belgeleri; durum tespit ve analizleri, amaç ve hedefler, uygulama stratejisi ve denetim hakkında bilgiler içerecek şekilde beş yıllık olarak hazırlanır ve koordinasyonu sağlayan Sosyal İçerme Kurumuna gönderilir.

(4) Sosyal İçerme Kurumunca sorumlu kurum ve kuruluşların sunduğu politika belgeleri derlenerek Sosyal İçerme Kuruluna sunulur.

(5) Sosyal İçerme Kurulunda politika belgeleri tüm boyutları ile müzakere edilir ve politika belgeleri arasında uyum ve tutarlılık sağlanır.

(6) Sosyal İçerme Kurulunca nihai halini alan Sosyal İçerme Programı, Bakanlar Kuruluna sunulur. Sosyal İçerme Programı, Bakanlar Kurulu kararının Resmî Gazete’de yayımlanmasıyla yürürlüğe girer. Sosyal İçerme Programı uygun araçlarla kamuoyu ile paylaşılır. Gerekli hâllerde Programda değişiklik, ilgili kurumların görüşü alınarak Sosyal İçerme Kurulunun teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile yapılır ve Resmî Gazetede yayımlanır.

(7) Sosyal İçerme Programının yürürlük tarihinden itibaren en geç 45 gün içinde Hükümet tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Sağlık Aile, Çalışma ve Sosyal İşleri, Plan ve Bütçe Komisyonu, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu ve talepleri halinde diğer ihtisas komisyonlarına bilgilendirme yapılır.

(8) Sorumlu kurum ve kuruluşlar, Sosyal İçerme Programının uygulanma sonuçları hakkında Hesap Verme Sorumluluğu ve Saydamlık Raporu hazırlayarak Sosyal İçerme Kurumuna gönderirler. Kurum tarafından derlenen Hesap Verme Sorumluluğu ve Saydamlık raporları Sosyal İçerme Kuruluna sunulur. Sosyal İçerme Kurulunun Raporlar üzerinde yapacağı çalışmaları müteakip Sosyal İçerme Kurulunun görüşleri de eklenerek raporlar Bakanlar Kurulu ve Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur. Raporlar hakkında Hükümet tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Sağlık Aile, Çalışma ve Sosyal İşleri, Plan ve Bütçe Komisyonu, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu ve talepleri halinde diğer ihtisas komisyonları bilgilendirilir. Hesap Verme Sorumluluğu ve Saydamlık raporları uygun araçlarla kamuoyuyla paylaşılır.

(9) Sosyal İçerme Programının bitiminden itibaren iki ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde genel görüşme açılır.

Sosyal İçerme Kurulu

MADDE 6- (1) Sosyal İçerme Programının Kurumların politika belgelerinin değerlendirilmesi, bu belgeler arasında uyum ve tutarlılığın sağlanması ve uygulamaların izlenmesine yönelik çalışmalar yapmak üzere Sosyal İçerme Kurulu oluşturulmuştur.

(2) Sosyal İçerme Kurulu; kamu, sivil toplum ve üniversite, sendika ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları kesimlerinden üyelerden oluşur.

a) Kamu kesimini temsil eden Kurul üyeleri; Başbakanlık, Adalet Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı müsteşarları ile Türkiye İnsan Hakları Kurumu Başkanı, Kamu Denetçiliği Kurumu Başkanı, Sosyal İçerme Kurulu Başkanı, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürü, Radyo Televizyon Üst Kurulu Başkanı ve Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Genel Müdüründen oluşur.

b) Sivil toplumu temsil eden Kurul üyeleri, etnik köken, göçmenlik, etnisite, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, engellilik, din, mezhep, sağlık statüsü, medeni durum ve benzeri temelde sosyal dışlanmaya maruz kalan kişi ve gruplara yönelik faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarından en az birer temsilciden oluşur.

c) Üniversite, sendika ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından altı üyeden oluşur.

(3) Sosyal İçerme Kurul üyeleri, toplantılara katılamamaları hâlinde yerlerine yetkilendirilmiş birer temsilci görevlendirirler.

(4) Sosyal İçerme Kurulu yılda en az iki defa toplanır.

(5) Sosyal İçerme Kurulunun Başkanı, Başbakan olup Başbakan bu yetkisini görevlendireceği bir Başbakan yardımcısı eliyle kullanabilir. Kurulun sekreteryaya hizmetleri Sosyal İçerme Kurumu tarafından yürütülür.

(6) Kurulun çalışmaları için yapılacak giderler Sosyal İçerme Kurumu bütçesine konulacak ödenekten karşılanır.

(7) Kurulun çalışma usul ve esasları Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM **Sosyal İçerme Kurumu**

Sosyal İçerme Kurumunun kuruluş ve görevleri

MADDE 7- (1) Başbakanlığa bağlı Sosyal İçerme Kurumu kurulmuştur.

(2) Sosyal İçerme Kurumunun görevleri şunlardır:

a) Sosyal içerme programında belirlenen sosyal içerme ilkelerine dayalı sosyal içerme politika alanlarında hizmetlerin ve desteklerin sağlanmasının izlenmesi, değerlendirilmesini yürütmek,

b) Sosyal uyum, sosyal dışlanma ile mücadele ve sosyal içerme hakkında gerçek ve tüzel kişileri bilgilendirmek, haklarının kullanılmasını ve yükümlülüklerinin yerine getirilmesini kolaylaştırmak.

c) Sosyal içermeye ilişkin konularda; uluslararası gelişmeleri izlemek, Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı ve diğer uluslararası kuruluşlar ile işbirliği yapmak.

ç) Sosyal içerme alanında Kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon ve işbirliğini sağlamak.

d) Uluslararası sivil toplum kuruluşları ve resmî kurumlarla işbirliği yapmak, ortak projeler geliştirmek ve uygulamak.

e) Sivil toplum örgütlerinin sosyal içerme projelerini değerlendirmek, teşvik etmek, gerektiğinde ortak projeler yürütmek, bu konularda görüş oluşturmak.

f) Sosyal içerme konularında araştırma ve eğitim faaliyetleri yapmak, yaptırmak ve bu konuda çalışmalar yapan kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve ortak çalışmalar yapmak.

g) Sosyal dışlanmayla mücadele konusunda tanıtım programları hazırlamak, bunların ulusal ve yerel yazılı ve görsel medya kuruluşlarında yayımını sağlamak.

Kurumun yapısı

MADDE 8- (1) Sosyal İçerme Kurumu ekli I sayılı cetvelde gösterilen aşağıdaki hizmet birimlerinden meydana gelir.

- a) Sosyal İçerme Programı Dairesi Başkanlığı
- b) Sosyal İçerme İl Kurulları Dairesi Başkanlığı
- c) Hükümet Dışı Kuruluşlarla İşbirliği ve Uluslararası İlişkiler Dairesi Başkanlığı
- ç) Araştırma ve Tanıtım Dairesi Başkanlığı
- d) Hukuk Müşavirliği
- e) İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı

Sosyal İçerme İl Kurulları

MADDE 9- (1) Sosyal İçerme İl Kurulları, sosyal içerme programında görevli kurumların il örgüt yöneticileri, il ve ilçe belediye başkanları yerelde faaliyet gösteren sivil toplum, üniversite, sendika ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının temsilcilerinden oluşur.

(2) Sivil toplumu temsil eden Kurul üyeleri, ulusal köken, göçmenlik, etnisite, cinsiyet, cinsel kimlik, engellilik, din, mezhep, sağlık statüsü, medeni durum ve benzeri temelde sosyal dışlanmaya maruz kalan kişi ve gruplara yönelik faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarından en az birer temsilciden oluşur.

(3) Sosyal İçerme İl Kurulları Sosyal İçerme Programının hazırlık, uygulanma, izleme ve değerlendirme süreçlerini il düzeyinde yürütür.

Koordinasyon ve işbirliği

MADDE 10- (1) Kamu kurum ve kuruluşları; sosyal dışlanma ile mücadele ve sosyal içerme ile ilgili konularda kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler ve konu ile ilgili sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve uluslararası kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamaktan sorumludur.

Atama

MADDE 11- (1) Sosyal İçerme Kurumu Başkanı müşterek kararnameyle, diğer memurlar ise Başbakan veya yetkilendirdiği Başbakan yardımcısı tarafından atanır.

Kadrolar

MADDE 12- (1) Ekli (1) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvele, Sosyal İçerme Kurumu bölümü olarak eklenmiştir.

(2) Kadroların tespiti, ihdası, kullanımı ve iptali ile kadrolara ilişkin diğer hususlar 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre düzenlenir.

Sosyal İçerme Uzmanlığı ve Sosyal İçerme Uzman Yardımcılığı

MADDE 13- (1) Sosyal İçerme Kurumu, bu Kanunda sayılan görevlerin yerine getirilmesinde Sosyal İçerme Uzmanı ve Sosyal İçerme Uzman Yardımcısı istihdam eder.

Sosyal İçerme Uzman Yardımcılığına atanabilmek için, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde sayılan şartlara ek olarak aşağıdaki nitelikler aranır:

a) En az dört yıllık eğitim veren yüksek öğretim kurumlarının yönetmelikle belirlenecek fakülte ve bölümlerinden mezun olmak.

b) Yapılacak yarışma ve yeterlik sınavında başarılı olmak.

c) Sınavın yapıldığı yılın ocak ayının ilk gününde otuz yaşını doldurmamış olmak.

d) Kamu personeli dil sınavında en az (C) düzeyinde başarılı olmak.

(2) Sosyal İçerme Uzman Yardımcılığına atanacaklar; üç yıl çalışmak, olumlu sicil almak ve tez hazırlamak kaydıyla açılacak yeterlik sınavına girme hakkını elde ederler. Sınavda başarılı olanlar Sosyal İçerme Uzmanı unvanını kazanırlar. Yeterlik sınavında başarı gösteremeyenler bir yıl içinde ikinci kez sınava tâbi tutulurlar. İki defa başarı gösteremeyenler, Kurumda memur kadrolarına atanırlar.

(3) Sosyal İçerme Uzmanı ve Sosyal İçerme Uzman Yardımcılarının mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, yarışma sınavı, tez hazırlama ve yeterlik sınavı ile eğitimleri yönetmelikle düzenlenir.

(4) Sosyal İçerme uzman yardımcılığı giriş sınavı 657 sayılı Kanunun ek 41 inci maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkra hükümleri uyarınca yapılır.

Sözleşme ile araştırma, etüt ve proje yaptırma

MADDE 14- (1) Kurum, görevleri ile ilgili olarak ulusal ve uluslararası bilimsel araştırma, etüt, film ve proje gibi işleri, üniversite öğretim elemanları ile yerli ve yabancı gerçek ve tüzel kişilere sözleşme ile yaptırabilir.

(2) Kurum, görev alanına giren konularda üniversiteler veya uzman kurum ve kuruluşlardan danışmanlık hizmeti satın alabilir.

(3) Bu konulara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Özlük hakları

MADDE 15- (1) Sosyal İçerme Kurumu Başkanı, Başbakanlık genel müdürleri, Daire başkanları Başbakanlık daire başkanlarına, sosyal içerme uzman yardımcıları ve sosyal içerme uzmanları ise Başbakanlık uzman yardımcıları ve Başbakanlık uzmanları ile özlük hakları bakımından aynı hükümlere tabidir.

Değiştirilen hükümler

MADDE 16- 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun eki (I) sayılı cetvele " 56- Sosyal İçerme Kurumu" ibaresi eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Kamu kurum ve kuruluşlarında görevli personelden, mesleğe özel yarışma sınavı ile girilen ve belirli süreli meslek içi eğitimden sonra özel bir yeterlik sınavı sonucu uzman kadrolarına atanmış olanlar, kendilerinin isteği ve kurumlarının muvafakati alınmak suretiyle bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde sosyal içerme uzmanı olarak atanabilirler.

Yürürlük

MADDE 17- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 18- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(I) SAYILI CETVEL
SOSYAL İÇERME KURUMU

<u>Kurum</u>	<u>Ana Hizmet Birimleri</u>	<u>Danışma Birimi</u>	<u>Yardımcı Hizmet Birimleri</u>
Başkan	1. Sosyal İçerme Programı Dairesi Başkanlığı 2. Sosyal İçerme İl Kurulları Dairesi Başkanlığı 3. Hükümet Dışı Kuruluşlarla İşbirliği ve Uluslararası İlişkiler Dairesi Başkanlığı 4. Araştırma ve Tanıtım Dairesi Başkanlığı	1.Hukuk Müşavirliği	1.İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı

(1) SAYILI LİSTE

KURUMU : Sosyal İçerme Kurumu

TEŞKİLATI : Merkez

İHDAS EDİLEN KADROLARIN

<u>SINIFI</u>	<u>UNVANI</u>	<u>DERECESİ</u>	<u>SERBEST KADRO ADEDİ</u>	<u>TUTULU KADRO ADEDİ</u>	<u>TOPLAMI</u>
GİH	Sosyal İçerme Kurumu Başkanı	1	1		1
GİH	Daire Başkanı	1	5		5
GİH	Hukuk Müşaviri	1	2		2
GİH	Sosyal İçerme Uzmanı	1	20		20
GİH	Sosyal İçerme Uzman Yardımcısı	1	80		80